

TARTU ÜLIKOO

loodusmuuseum ja
botaanikaaed

Tartu Ülikooli loodusmuuseum
Vanemuise tn 46, Tartu

Tartu Ülikooli botaanikaaed
Lai tn 38, Tartu

Programmide info ja tellimine
Koduleht: natmuseum.ut.ee
E-post: natmuseum.haridus@ut.ee
Telefon: 737 6076

TÜ LOODUSMUUSEUM

ÕPPEPROGRAMMI KIRJELDUS

LOOMAD JA NENDE JÄLJED (lasteaed)

Õppeprogrammi eesmärk

Õppeprogrammi eesmärk on tutvuda Eesti loomadega, nende mitmekesisusega Eesti looduses; õppida tundma Eesti loomade liike; õppida tundma nende välimust, elupaiku, eluviisi (toitumist, sigimist jm) ning tegevusjälgi; saada teadlikuks loomade kaitsest, hoolida loomadest ja nende vajadustest; kujundada elurikkuse väärtustamist ja õppida olema loodushoidlik.

Õppeprogrammi lühitutvustus

Õppeprogrammis tutvustatakse tavalisemaid Eesti loomi, nende eluviisi, toitumist, kohastumusi ja elupaiku, loodushoidu ja kaitset. Arutletakse, kuidas järgida looduses liikumisel loodushoidlikke põhimõtteid. Lapsed tutvuvad imetajatest rebase, hundi, ilvese ja karuga, põdra, metssea ja metskitsega, orava, jäneseaga. Uuritakse imetajate välimust ja muuseumis loomade topiseid, samuti loomade jälgi, kus nad elavad, millest toituvad, millal neil pojad sünnivad ja mida nad söövad. Loomade kohta on aktiivülesanded. Õpilased koostavad loomade jäljeraamatu, mille igaüks saab kaasa võtta. Tutvutakse loomadega loodusmuuseumis.

Õppeprogrammi kestus: 3 akadeemilist tundi (3x45 min)

Õppeprogrammi toimumise aeg: aastaringselt

Õppeprogrammi toimumise koht: TÜ loodusmuuseumi püsinäitusel ja õppeklassis

Sihtrühm: lasteaed (5–7-aastased lapsed)

Keel: eesti

Grupi suurus: kuni 25 last ja õpetaja(d)

Õppeprogrammi läbiviija: loodusmuuseumi juhendaja Külli Kalamees-Pani, Aivo Tamm, Kersti Kihno

Õppeprogrammi pakkuja: Tartu Ülikooli loodusmuuseum, Tartu, Vanemuise 46, Tartu

Info ja tellimine: e-post loodusmuuseum@ut.ee;

tel 737 6076, koduleht <https://natmuseum.ut.ee/et/oppeprogrammid>

Lisainfo

TÜ loodusmuuseumis on tänapäevane õpikeskkond, uued õppeklassid ja uudne püsiekspositsioon, muuseumihoones on lift, trepid ja välistreppide kõrval sissepääsuks ka kaldtee. Õpetajal palume registreerumisel teavitada muuseumi teabespetsialisti või juhendajat grupi erisustest (näiteks erivajadusega õpilased jm) ja soovidest, koostöös kooliga täpsustame programmi võimalused. Programmis arvestatakse laste vanuse ja oskustega.

Programmiks vajalikud õppevahendid annab juhendaja, õppevahendid on arvestatud rühmatöök, jäljeraamatu koostamisel individuaalseks tööks. Täpsem lisainfo saadetakse õpetajale registreerumisel. Õuesõppe tundide puhul palun arvestada jalanõude valikul ja riietumisel ilmastikuga. Muuseumis on riidehoid, kuhu saab jätta oma riided, muuseumi ja õppeklassi tegevused toimuvad välisjalanõudes.

Õppeprogrammi kirjeldus

Õppeprogrammi ajakava, sisu ja tegevused (3x45min)

1. Sissejuhatus ja käitumisreeglid. 5 min.

Sissejuhatus ja ajakava programmile. Tunnis tuleb kuulata, osaleda ülesannetes ja tegevustes, arvestada teiste lastega, käituda rahulikult ja rääkida vaikselt.

2. Eesti loomade tutvustus, loodushoid ja kaitse (vestlus, lood loomadest, arutelu, ülesanded), TÜ loodusmuuseumiga tutvumine. 70 min.

Vestlus lastega, mis loomi nad on looduses näinud. Arutame lastega, kuidas nad saavad looduses käituda loodushoidlikult looduses. Hoiame elurikkust ja looduse elupaiku looduslikena – seal elavad paljud loomad, taimed ja seened. Kõik, mis oled loodusesse kaasa võtnud, vii koju tagasi. Tutvustatakse Eestis tavalisemaid imetajaid (6–8 looma), nende eluviisi ja toitumist ning loomade jälgi TÜ loodusmuuseumis: mida nad söövad; millal sünnivad nende pojad; kus nad elavad ja millised on nende jäljed; kelle jäljed on suuremad; kelle jäljed on väiksemad; kuidas loomad liiguvad ja jälgi jätavad.

Ülesanne 1. Lastele on ülesanded loomade eluviisi, elupaiga, toitumise, tegevusjälgede ja liikumise kohta.

Ülesanne 2. Juhendaja kirjeldab lühidalt õpitud loomi ja lapsed peavad iga looma puhul arvama, kellest on jutt. Ülesande lõpus vaadatakse loomade pildid ja jäljed üle.

Ülesanne 3 (mäng). Pöder metsas, lastele liikumisülesanne, kus nad peavad olema tähelepanelikud.

3. Praktiline töö. Jäljeraamatu koostamine. Kokkuvõtte. 60 min.

Iga laps koostab omale loomade jäljeraamatu, mille saab koju kaasa. Jäljeraamatu järgi on huvitav looduses või koduümbruses vaadelda loomi ja uurida jälgi. Lapsed teevad valmis raamatu, kleebivad oma raamatusse loomad ja iga looma juurde tema jäljed. Eelnevalt valitakse paarid, iga looma juurde pannakse tema jälg, milles lapsi abistavad õpetaja(d) ja juhendaja. Töö lõpus sorteeritakse meisterdamistöö käigus tekkinud prügi, näiteks paberijäägid viiakse paberikasti. Kokkuvõtteks arutatakse lastega, mis loomi ja jälgi tundma õppito, mis oli programmis huvitavat.

Õppeprogrammi läbiviimiseks vajalikud õppematerjalid ja vahendid

Infolehed imetajate ja tegevusjälgede määramiseks, ülesanded aktiivtegevusteks, jäljeraamatu meisterdamine, rühmatöö või individuaalne töö, imetajate tegevusjälgede näidised, muuseumi ekspositsioon ja topised, paber, käärid, liimid, joonlauad, pliatsid. Õppematerjal õppekogumikus "Imetajad".

Õppemeetodid

Loomade ja jälgede õpe loodusmuuseumis, vaatlus, arutelu, vestlus, võrdlemine, aktiivülesanded, individuaalne ja rühmatöö, jäljeraamatu koostamine, praktilise ülesande käigus tekkinud prügi sorteerimine ja arutelu, kokkuvõtte programmist aruteluna.

Juhendajad

Loodusmuuseumi juhendaja **Küll Kalamees-Pani**.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja, MSc bioloogia didaktika.

Kogemus. Töötanud Tartu Loodusmajas 1984–2005. TÜ loodusmuuseumis alates 2006. aastast loodushariduse koordinaator: keskkonnaprogrammide koostamine ja juhendamine, loodus- ja keskkonnahariduse koolitused ning üritused, õppematerjalid.

Loodusmuuseumi juhendaja **Aivo Tamm**.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja.

Kogemus. Töötab TÜ loodusmuuseumis alates 1987. aastast. Zooloogiaringi juhendaja alates 1994. aastast. Õppeprogrammide koostamine ja juhendamine.

Tartu Ülikooli loodusmuuseumi juhendaja **Kersti Kihno**.

Haridus. TÜ bioloogia, bioloogia-keemia õpetaja, MSc geoökoloogia.

Kogemus. ERM-i atesteeritud giid alates 2016, TÜ loodusmuuseumi giid ja loodushariduslike programmide koostaja ning juhendaja alates 2018.

Õpetaja roll

Ootame õpetajalt koostöövalmidust ja aktiivset osalemist programmi tegevustes koos õpilastega. Enne programmi pole õpetajal vaja teha eeltööd, hea, kui lastele on enne öeldud, et minnakse TÜ Loodusmuuseumisse, kus tutvutakse loomade ja nende jälgedega. Programmi järel arutage koolis üle, mida õppisite muuseumis ja võimalusel mingi õue kooli lähikonnas loomade jälgi uurima.

Ohutus ja selle tagamine

Õppekeskkond TÜ loodusmuuseumis ja botaanikaaias on tänapäevane, turvaline ja ohutu. Programmide (sh ka väliprogrammi alguses) tutvustab juhendaja grupile programmi kava ja reegleid (sh ohutust ja käitumisreegleid) ning juhendaja koos õpetajaga jälgib nendest kinnipidamist.

Tagasiside

Tagasiside küsitakse õpetajalt kirjalikult paber kandjal programmi lõpus.

Teaduspõhisus ja seosed

Programmid lähtuvad teaduslikust maailmavaatest.

Loomade, sh imetajate, teema programmis seondub loomade liikide ja eluviisi, elupaikade säilimise ja kaitsmisega (looduskeskkonnas), aga ka antud programmis väga lühidalt käsitletavate keskkonnateemadega, mis on seotud paljuski inimese mõjude ja tegevusega.

Programmi tulemused (programmi lõpuks saavutatavad õpiväljundid ehk teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumisviisid)

Lapsed teavad rohkem Eesti loomadest (eriti imetajatest), nende elust ja kaitsest ning inimese tegevustest seoses Eesti loomadega. Lapsed tunnevad paremini loomade välimust ja nende jälgi. Programm õpetab seostama, märkama ja kogema ümbritsevat

keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu. Lapsed märkavad ja huvituvad Eesti loodusest ja loomastikust, hoolivad loomadest ja nende vajadustest, väärtustavad elurikkust, loodushoidu ja puhast elukeskkonda.

Programmi seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega

Praktiliste tegevuste ja uute kogemuste kaudu suureneb laste keskkonnateadlikkus ja kujunevad loodushoidliku eluviisi harjumused ning hoiakud. Laps suhtub ümbritsevasse loodusesse ja keskkonda hoolivalt ning käitub loodushoidlikult. Arutamine, kuidas looduses käituda, nii et loodus säiliks puhtana ja seal oleks hea elada kõigil elusolenditel, sh ka inimese, kasvatab teadlikkust loomade, sh imetajate, eluviist ja elupaikadest, keskkonnaprobleemidest (nt elupaikade vähenemine, toitumisega seotud küsimused, jäätmed looduses.), annavad teadmisi ja oskusi elustiku mitmekesisuse kaitsmiseks, jätkusuutlikuks eluviisiks ja toimimiseks. Programmi käigus tekkinud prügi sorteeritakse lastega ja arutatakse lühidalt, miks paberit ja teisi prügilikke peab eraldi koguma.

Seosed riikliku õppekavaga (ainekavade ja/või üldpädevuste ja/või läbivate teemadega). Õppeprogramm täiendab alushariduse õppekava. Alusharidus (5–7-aastased lapsed). Valdkond "Mina ja keskkond".

Programm arendab laste üldoskusi :

§ 11. Üldoskused: mänguoskused, sotsiaalsed oskused, tunnetus- ja õpioskused

Alushariduse riiklik õppekava:

§ 17 Valdkond Mina ja keskkond

Õpitulemused

(2)Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

11) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;

12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;

13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;

Õppeprogrammis lõimitakse loodusharidust ka teiste õppevaldkondadega nagu liikumine (kehaline kasvatus), keel ja sõnavara (eesti keel), meisterdamine (käsitöö).